

MEMORIALISTICA

Ion Dumitrescu

Filele mele de calendar

Marți 28 august 1990

"*Nulla dies sine linea*". Cunosc dictonul lui Apelles; știu că sunt destui pictori, compozitori, literați care nu lasă să treacă o zi fără să tragă o linie. Adică, fie orice-ar fi, procesul de creație trebuie să se desfășoare ritmic, planificat, în program cotidian. Opera trebuie mulsă zilnic, ca laptele din țâța vacii.

Apelles vorbește de un efort minim, "*măcar o linie*", fără să limiteze osârdia, care se poate prelungi toată ziua, toată noaptea, ori toată ziua și noaptea, după râvna creatorului. Pofta vine mâncând, exercițiul e întreținut paralel cu bioritmul, inspirația vine lucrând. Te așezi lângă șevalet, la pian, ori la masa de scris, apeși butoanele și nu te mai ridici. Când cu gene ostenite suflii noaptea-n lumânare, o faci după ce ai târnosit îndelung hârtia, până la cântatul cocoșilor de ziună.

Poți proceda și altfel: dimineața, un ceas corespondență, apoi la lucru; după-masa siesta și *d'a capo*, ca o pompă aspiratoare pentru reglarea fluxului freatic. Numai că pompa aspiră, iar dacă debitul se-mpuținează și atinge nivelul de jos, încetează automat și - așteaptă.

Pompa creației nu se oprește, nu așteaptă plinul ca să pornească. Îi dă înainte. Seacă vâna, se golește inspirația, pompa sfârâie. Important e să funcționeze, să nu deregleze obișnuința, să nu deranjeze programul. Stăruința face biruința...

Iertați-mă; eu n-am ajuns să procedez astfel. Mult, puțin - am agonisit lucrând pe apucatele, după împrejurări și pofta inimii. Deși am încercat să mă planific, n-am reușit nici o performanță. Ba, mai mult: cu vremea mi-am stabilit un crez - nu o scuză -, am adoptat o atitudine: *morală ravacului*. Lași strugurii să dospească-n voie, iar când se adună la fund mustul, tragi cepul și, pic, pic, pic, aduni licoarea. Vedeți că-i zic "licoare", nu "zeamă"... "*Pauca sed matura*".

Iar ca să obții tărie, să știi că depinde de soiul ciorchinilor, de dulceața miezului.

Ce nu mi-a plăcut mie a fost să lucrez la comandă, cu scadență, sub presiune. Ani de zile însă, am compus muzică de scenă de pe o zi pe alta, și

muzică de film în contract. Am intrat apoi în zodia administrativului și, peste activitatea didactică, am prestat muncă în folosul breslei.

Dar, chiar fără aceste handicapuri, cred că n-aș fi abordat vreo planificare în ritmul creației și n-aș fi ajuns la abundență în producție. Nostalgia ravacului mă robea și tot printre picături trăgeam cepul.

Iată pentru ce n-am ajuns să-mi contabilizez lucrările cu număr de opusuri. Nu mă scuz, nu mă acuz: așa a fost să fie!...

Când, către bătrânețe, am sărit gardul în ograda - n-aș zice "a literaturii", aș zice "a scrisului", termen mai la locul lui -, lucrurile s-au întâmplat altfel. Dacă în activitatea componistică n-am ajuns la program cotidian, în scris am intrat la stăpân. Văzându-mă față-n față cu filele albe ale calendarului - pentru că ambiționez să-mi scriu jurnalul -, am înțeles că am obligația să le umplu una câte una - "*nulla dies sine linea*". Am izbutit în parte, dar tot n-am reușit să păstrez ritmul. În vara asta, două luni filele au cam rămas albe, drept care îmi fac reproșuri și rog pe eventualii cenzori să mă ierte.

Din 1986 și până la sfârșitul lui '89, materialele acumulate, fără jurnalele de vacanță și de călătorie, însumează peste o mie de pagini, care dospesc în liniște, așteptând pritul. E o regulă pe care mi-am impus-o. De astă dată pritul a operat mai radical. Cred că mă apropii de îmbuteliere.

Socot drept operație responsabilă a scoate cele de prisos și a adăuga cele lipsă. Am scos cu lopata și am adăugat cu lingurița, iar efortul a necesitat timp și zeamă de creier.

Dacă între circumstanțele atenuante mai invoc zilele și nopțile de caniculă, iertați-mi inconsecvența față de "*nulla dies sine linea*"...

*

Miercuri 21 octombrie 1987

Vremea se mahmurește. În Grădină nu mai e de poposit. Mierloii au tăcut. E rândul crizantemelor, s-au roșit boabele de *pyracantha* și mărgelele de cotoneaster. Toamna-și pregătește paleta, ploaia o vernisează cu sclipiri de poleială. Natura îmbracă rochia de bal, înainte de trista prohodire.

Rotocollesc aleile pustii, cu frunzele-n picioare. E-atâta liniște, că aud în depărtare șoaptele cascadei, care și-a pornit șuvoiul. Nici o cântătoare nu-și umflă gușa, nici ciorile n-au pornit zbenguiala. E vremea plecărilor. Pornesc, spre limanuri calde, berzele, rândunelele, cocorii...

Se duc băieții Filarmonicii, strângând viorile sub braț, stol împrăștiat în lume, să cânte altora... Sărmană Filarmonică, mă mir de unde mai ești, cu ce cântători te mai ții! Că păsările ți se duc și nu mai vin, se-neacă în anonim, ca stolul de potârniche prăbușit în mare... Sărmană Filarmonică a lui Dinicu, Georgescu, Silvestri, a lui Prunner, Jianu, Theodorescu, Adamache, Șurcă, Tornea,

Lepădatu... Odinioară n-aveai cu cine cânta și strângeai din Europa meșteri care, de lângă pâinea dulce și vinul bun, nu se mai întorceau acasă. Acum exporti, ca dintr-un grânar fără fund, și înviezi ca Phoenixul, fiindcă fie vară, fie iarnă, cu leafă și fără leafă cupola Ateneului trebuie umplută cu ciripituri vesele.

- "Hai, Barbule, trage-i de dor și de inimă albastră!"...

"Iar Barbu trăgea,

Și-n cobză băga

Irmilici și sfați,

Gălbiori zimțați".

Eheeeu...

*

Duminică 9 aprilie 1989

Erau 24 în total: 12 bărbați și 12 femei - bărbații în spate, pe strapontină, cu un cap deasupra -, o formație corală în perfect echilibru vocal. Fetele erau drapate în vestale, albe de sus și până jos, cu diademă și trandafir roșu la corsaj, bărbații cu compleu negru, de gală, cămașă albă și papion albastru, bine pieptănați, nici un bărbos. Silueta dirijorului la mijloc, cu trei pași înainte, înscrisa, din spate, centrul de gravitate al formației. O plăcere pentru ochii Peisajul umplea micul ecran în culori și mă lipise lângă aparat. Pentru că, de când cu *Madrigalul*, toate corurile și corulețele de pe întinsul Patriei - muncitorești, agricole, de tineret, de mineri, de salariați - se costumează, paradează, își regizează la fel aparițiile, închipuindu-se un *Madrigal* internațional c-un picior în trenul de Paris și altul în avionul de Los Angeles...

Însă, numai când zvâcnește șeful din coate și deschid coriștii gurile, de la primul acord, zici:

- "Ăsta nu e *Madrigalul* și ăsta nu e Marin; ăștia vin de undeva, din Gheboia..."

Exact așa s-au petrecut lucrurile ieri la prânz, în emisiunea de televiziune *La sfârșit de săptămână*. Printre sportivi, desene animate, comici, cântăreți, reclame, topuri de muzică ușoară, hop și corul cu pricina!

Când au început să cânte, am început și eu întâi să vociferez, apoi să-njur, și la urmă să blestem pe făptașii crimei de risipă în averea obștească și ultragiu adus muzicii. Douăzeci și patru de nepricepuți, scoși din producție, costumați, transportați la fața locului, ocupând o jumătate de oră din programul Televiziunii Române, nu e puțin lucru.

Voce cu voce nu se potrivea, notă cu notă nu se întâlnea, o vorbă nu înțelegeam! O moșmondeală de antologie burlescă!... Și ce cântau? Așa-zise cântece revoluționare și prelucrări de folclor!... Dar - ce revoluție și ce folclor!... Cântecele de masă tocite, hârbuite și prelucrările de folclor primitive,

nemeșteșugite, parcă nu se mai purtau demult în muzica românească!... Și dirijorul, ah, dirijorul! Cine-o fi gogomanu', de unde-a ieșit?... Vreun contabil, vreun responsabil de *Aprozar*... te pomenești că are și pretenții de compozitor, își cântă creațiile... N-aveam onoarea să-i văd fața. Rămânea neclintit, cu spatele la telespectatori, ridica doar brațele, dădea comanda și mesteca din coate, bălăngănindu-se când la dreapta, când la stânga, într-un du-te vino agasant.

A ieșit în față și o solistă. Impozantă ca o cariatidă, când a deschis gura, behăia, scâncea, guița. Se emoționase, avea trac sărmana, și vocea - nu știu câtă avea - i se oprise în gât, fălcile se încleștau, limba se usca, buzele tremurau. Iar obiectivul devenise nemilos, sadic, batjocoritor. Îi explora, în gros-plan, interiorul bucal, măselele, gingiile, fundul gâtului...

Cui folosesc asemenea exhibiții?... Telespectatorilor, melomanilor, maselor, muzicii românești?

Și concertul se prelungea. Mi se părea că nu se mai termină. Rula piesă după piesă, pe nerăsuflete.

Nu caut noduri în papură, nu disprețuiesc activitățile de masă, nu dezavuez mișcarea corală de amatori. Mi-e necaz numai, sunt indignat. Câte jurii, câte comisii, câte premii n-am împărțit, câte deplasări pe teren n-am organizat, câte discursuri n-am ținut, doar, doar...

Iată că, în fine, s-a terminat. Coriștii au rămas înțepenii pe ecran, singur dirijorul s-a întors solemn, să primească omagiul telespectatorilor... și... stupoare: era un fost student al meu...

Asta mi-aduce aminte de-o întâmplare povestită de Castaldi, cu abundența de adjective și exuberanța lui napolitană, în argoul jumătate italian, jumătate român - vorbele românești stâlcite italienește și viceversa.

Pictorul Steriade îl întrebase într-o zi:

- "De ce nu-nveți, maestre, românește?"

- "Io sono mirato că voi che parlati con me, nu învățate italiano".

"În asta vara" - povestea el - "amă fosta la Olanești. Stazione eccellente, natura agreste, aero salubre, acque minerale admirabile, mangiare onorabile, appartamento confortabile, centralmente - la mia finestra vicina del parco.

Am angagiato tutto, am achitato per una luna, avanti. Una vacanza meravigliosa!... Nel prima giornata, dopo prânzo, amă vrută riposare. Impossibile! Sera, dopo cina, come anche. Amă închisa fereastră, amă trasă draperie, amă pusă vata la ureche, impossibile dormire!

In centro di giardino publico, sopra una estrada, una banda militare - șasezeci, șaptezeci musicisti, con tutte le trombe, piccole, tube, fligorni, gran casa - e tutta la musica miserabile: falso, discordante, cacofonico, ună vacarmo infernale, una formidabile galagia! Allora, per domani, amă preparato ună discorso: <<analfabeto, antimusicale, profanatore, criminale, asino!>> Amă luată baston: maestro benemeritare una correzione!

In parco, tutta la popolazione di Olanești, intorno, uomini, donne, ragazze, bambini, e la toba, bum, bum, bum, sempre fortissimo, barbaro, bellicosamente agresivo! Quand am agiunso lângă estrada, stupore! Una cosa incredibile: il maestro con baghetta era un mio studente!...

Ma adesso, che fare? Fare una nevroza in Olanești, devenire demento furioso, o partire?... L'ultima soluzione possibile: partire, immediatamente partire! Și am plecato la București!...